

TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

TÜSİAD
YÖNETİM KURULU BAŞKANI
ÖMER SABANCI'NIN
ULUSLARARASI EĞİLİMLER IŞIĞINDA
SOSYAL GÜVENLİK SİSTEMLERİNDE
REFORM SEMİNERİ
AÇILIŞ KONUŞMASI

07 Aralık 2004

TÜSİAD AVRUPA SANAYİ VE İŞVERENLER KONFEDERASYONLARI BİRLİĞİ (UNICE) ÜYESİDİR.

İstanbul : Meşrutiyet Cad. No: 74 Tepebaşı 34420 İstanbul - Türkiye
Ankara : İran Cad. No: 39/4 Gaziosmanpaşa 06700 Ankara - Türkiye
Brüksel : 13, Avenue des Gaulois, 1040 Brussels-Belgium
Washington D.C. : 1250 24th Street, Washington D.C. 20037 - USA
Berlin : Mörkisches Ufer, 28 10179 Berlin-Mitte - Germany
Paris : 12, Rue Godot de Mauroy 75009 Paris - France

Tel: (90-212) 249 19 29
Tel: (90-312) 468 10 11
Tel: (32-2) 736 40 47
Tel: (1-202) 776 77 70
Tel: (49-30) 28 878 6300
Tel: (33-1) 426 516 40

Faks: (90-212) 249 13 50
Faks: (90-312) 428 86 76
Faks: (32-2) 736 39 93
Faks: (1-202) 776 77 71
Faks: (49-30) 28 878 6399
Faks: (33-1) 426 516 99

e-mail: tusiad@tusiad.org
e-mail: ankoffice@tusiad.org
e-mail: bxloffice@tusiad.org
e-mail: usoffice@tusiad-us.org
e-mail: info@tusiad-de.org
e-mail: satan@tusiad.org

web: www.tusiad.org

Sayın Bakanım, saygıdeğer konuklar, değerli basın mensupları,

TÜSİAD Yönetim Kurulu adına hepiniz saygıyla selamlıyorum. Bugün, ülkemizde ekonomik refah düzeyinin yükselmesi ve çağdaş bir sosyal yapının oluşturulması açısından büyük önem taşıyan sosyal güvenlik sistemi konusunu ele almak için bir araya gelmiş bulunuyoruz. “Uluslararası Eğilimler Işığında Sosyal Güvenlik Sistemlerinde Reform” başlıklı seminerimize hoşgeldiniz.

Sosyal güvenlik sistemi, TÜSİAD’ın sosyal sorumluluk anlayışı ile uzun süredir yakından takip ettiği bir konu. 1996 yılında “Emekli ve Mutlu” ve 1997 yılında “Türk Sosyal Güvenlik Sisteminde Yeniden Yapılanma” adlarıyla yayımlanan raporlarımızla yaşanan sorunlara dikkat çekmiş ve yeniden yapılanma için öneriler sunmuştuk. Ancak 1999 yılında emeklilik yaşı ve prim ödeme süreleri ile ilgili yapılan düzenlemeler ve kayıt dışı ekonomi ile mücadeleye yönelik alınan idari tedbirler, ardından bireysel emeklilik sisteminin devreye girmesi, sosyal güvenlik sistemindeki derin sorunları gidermek için maalesef yeterli olmadı.

Sosyal güvenlik sistemimiz, yıllardır biriken sorunlarına kalıcı ve reformist çözümler getirilememesi nedeniyle, devletin, işverenlerin, çalışanların ve faydalananların memnuniyetini sağlamaktan uzak bir durumda. Sistemin kaynakların etkin ve doğru kullanımını sağlayamaması ve yoksulluğu önlemede yetersiz kalmasının yanı sıra emeklilik kurumlarının finansman açıkları makroekonomik dengeleri ve temel ekonomik göstergeleri olumsuz etkilemekte. Vergi yükü bakımından OECD ülkeleri arasında ilk sıralarda yer alan Türkiye’de, yüksek oranlı primler kayıt dışı çalışmayı teşvik edici bir etki yaratmakta. Ayrıca mevcut sosyal güvenlik sistemi, rekabet gücünü azaltan, yeni kaynak ve istihdam yaratma politikalarını güçleştiren bir işleyişe sahip. Tüm bunlara, gelecek 20 yıllık sürede nüfusun yaşlanmasından kaynaklanan klasik sosyal güvenlik problemlerinin yaşanmasının beklendiğini de özellikle eklemek gerekli.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığımızın bu yılın temmuz ayında açıklanan “Sosyal Güvenlik Sisteminde Reform Önerisi-Taslak Metin” çalışmasında da, geleceğe yönelik tahminlerin, sosyal güvenlik kurumlarımızın açıklarının giderek artacağına dikkat çektiği belirtilmekte. Nitekim 155 katrilyon olarak bağlanan 2005 yılı bütçesinde, sosyal güvenlik kurumlarına yapılan transferler 22 katrilyon liraya ulaşmakta, yani bütçenin yüzde 14.2’sini oluşturmakta. Sosyal güvenlik kurumlarına yapılan transferlerin, toplam transfer harcamaları içerisindeki payları ise, yüzde 67.8. Dolayısıyla dolar bazında 15 milyar dolarlık bir büyüklükten, yani milli gelirimizin yüzde 5’i kadar bir paydan söz ediyoruz.

Geçen hafta açıklanan Katılım Öncesi Ekonomik Program’da da sosyal güvenlik sisteminin sorunlarına dikkat çekilmesi ve “yapısal reform gündemi”nde bu konuyla ilgili hazırlık çalışmalarının 2005 yılında tamamlanmasının öngörülmesi, durumun aciliyetini bir defa daha ortaya koyuyor.

TÜSİAD olarak, mevcut sosyal güvenlik sisteminin sürdürülemez olduğu, sistemin ana felsefesini ve temel yapısını değiştirmeden kalıcı çözümler getirilemeyeceği tespitinden hareketle, bundan bir ay önce, 9 Kasım tarihinde “Türk Emeklilik Sisteminde Reform: Mevcut Durum ve Alternatif Stratejiler” başlıklı raporumuzu kamuoyuna sunmuştuk.

Sosyal güvenlik sistemi ile ilgili çalışmalarımızın bir devamı olarak bugün ise, yabancı uzmanların da katılımıyla, uluslararası gelişmeler ışığında sosyal güvenlik reformunun tartışılacağı bir seminer düzenliyoruz. Birazdan değerli konuşmacılarımız tarafından ayrıntılı olarak ele alınacağı için, fazla vaktinizi almadan konu hakkında birkaç noktaya değinmek istiyorum.

TÜSİAD raporunda da belirtildiği gibi; OECD ülkelerinde yaşam standartlarının artması, tıp teknolojisindeki ve sağlık hizmetlerindeki gelişme ve daha sağlıklı yaşamın yaygınlaşması sonucu, bireyler giderek daha uzun yaşar hale geldiler. Önümüzdeki 50 yıl içinde, OECD ülkelerinde ortalama hayat ümidinin 3 ila 5 yıl artması bekleniyor. İlk bakışta yüksek gözükmeyen bu artış, ülke ekonomilerini ciddi biçimde etkileyecek. Bu demografik değişim, yaşlılara yapılan harcamalarda önemli bir artış getirecek. Yaşlı nüfus oranındaki artış ayrıca, ya aynı emeklilik maaşını devam ettirmek için daha az sayıdaki çalışandan eskiye oranla çok daha yüksek vergi toplanmasını gerektirecek ya da emekli aylıklarının büyük ölçüde azalmasına yol açarak, giderek dağıtım esaslı sosyal güvenlik sistemlerinden özelleştirilmiş bireysel hesaplara doğru yönelişi getirecek.

Yine raporumuzda vurgulandığı gibi, OECD ülkeleri arasında yaşam beklentisinin en kısa olduğu ülke, 1995-2000 dönemi için 69 ve 2045-2050 dönemi için 78 yıl ile Türkiye. Buna karşın aynı dönemlerde en hızlı yaşam beklentisi artışı da Türkiye’de. Diğer bir deyişle, demografik tahminlere göre, Türkiye ‘en genç’ ülke konumunu koruyacak olmakla beraber, aynı zamanda göreceli olarak ‘en hızlı’ yaşlanan ülke olacak. Birleşmiş Milletler’in bir çalışmasına göre de, 65 yaş üzerindeki nüfusun 15-64 yaş arasındaki nüfusa oranı olarak tanımlanan ‘bağımlılık’ oranında 1960-2050 yılları arasında en yüksek artış Türkiye’de olacak. Türkiye dahil bütün OECD ülkelerinde beklenen nüfus yaşlanmasına, dağıtım esaslı sosyal güvenlik sistemlerinin getirdiği yüksek vergi oranlarının ekonomik faaliyeti ‘özendirici’ değil de ‘caydırıcı’ olmasını eklersek, kamu sistemlerinin mevcut şekliyle sürdürülemez olduğu açıkça ortaya çıkmaktadır.

Sürdürülebilir bir sosyal güvenlik sistemi hedefi, sadece Türkiye’nin değil, üyesi olma yolunda ilerlediğimiz Avrupa Birliği’nin de önemli gündem maddelerinden birisi. Avrupa Konseyi Lizbon Stratejisi’nin 2010 yılı hedeflerinin başında, ekonomik büyüme ve istihdam artışı geliyor. Uzun dönemli büyüme ve istihdamın en önemli koşullarından birinin ise sürdürülebilir bir sosyal güvenlik sistemi olduğu vurgulanıyor. Ancak sosyal güvenlik sistemlerinin ve bu çerçevede emeklilik sistemlerinin sürdürülebilir olmaları için, değişen koşullar ve demografik gelişmeleri dikkate alarak uyumlaştırılmaları gereğinin de altı önemle çiziliyor. Lizbon Stratejisi 2010 yılı spesifik hedefleri kapsamında ayrıca, emeklilik fonlarına yatırım engellerinin kaldırılarak tüm yatırımcıların entegre bir piyasaya katılımının kolaylaştırılması öngörülüyor. Bunun sermaye piyasalarının derinleşmesine etkisi ise son derece önemli.

Avrupa Birliği'ne tam üyeliği gündemde olan ölkemizde de, rekabet gücünü korumak için kaynak yaratan ve istihdamı artıran politikalar uygulanması ve emeklilik sisteminin, temel ekonomik göstergeleri olumsuz etkilemeyecek şekilde yeniden yapılandırılması kaçınılmaz olarak görölmelidir.

Bu çerçevede, diğer ölkelerinin de dikkate alarak “Emeklilik Sisteminde Reform” çalışmamızda “çok ayaklı bir model” önerilmiştir. Model kısaca; mevcut sistemin revizyonu ile devam eden, dağıtım esaslı finansman metoduna göre çalışan ve asgari düzeyde emeklilik gelirini garantileyen 1. Ayak ile “zorunlu” bireysel hesaplara dayanan 2. Ayak emeklilik kurumlarından oluşmaktadır. 2001 yılında getirilen ve “gönüllölük” esasına dayanan Bireysel Emeklilik Sistemi'nin de aynen devam etmesi ve 3. Ayak kurumları oluşturması öngörülmektedir.

Bu yaklaşımda;

- bireysel hesaplarda biriken uzun vadeli tasarrufların sermaye piyasalarının gelişip derinleşmesine yol açması;
- artan yurt içi tasarrufların yatırım ve gelir düzeyini yükseltmesi;
- primlerdeki düşüşün kayıt dışı ekonominin cazibesini azaltarak kayıtlı çalışmayı teşvik etmesi;
- uzun dönemde daha düşük bir kesinti oranı ile mevcut sisteme göre daha yüksek düzeyde bir emeklilik gelirinin sağlanması

öngörülmektedir.

Elbette kalıcı bir reform; mevcut sistemin işleyişinden ve finansman açıklarından kaynaklanan ekonomik yükün ortadan kalkmasını ve ekonomik politikaların, sosyal güvenlik açıklarının yarattığı baskılardan ve sınırlılıklardan uzak ve daha istikrarlı bir ortamda uygulanabilmesini de sağlayacaktır.

Sözlerime son vermeden önce, emeklilik sisteminde reform konulu raporumuzun ve bugün düzenlediğimiz seminerimizin, sistemde kapsamlı değişikliklerin yapılmasının gündemde olduğu bu dönemde, planlayıcı ve karar vericilere yol gösterici olmasını diliyorum. Ayrıca, bu seminerin gerçekleştirilmesine katkıda bulunan sponsor firmalarımıza da şükranlarımı sunuyorum.

Beni dinleme sabrını gösterdiğiniz için teşekkür ederim.